Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych dla Galicji i W. Ks. Krakowskiego

wychodzi co **Poniedziałek** w objętości pół arkusza.

Nr. 36. **Poniedziałek**, dnia 3. września 1876. **III. rocznik.**

Stowarzyszenia spółdzielcze w Królestwie Polskiém *)

II.

stowarzyszenia spożywcze.

Ekonomiści zagraniczni dowodzą, że normalnie rozwijające się społeczeństwo, powinno zaopatrywać się w stowarzyszenia spółdzielcze w następnym idąc porządku: najprzód — stowarzyszenie spożywcze — daléj towarzystwo zaliczkowe — a w końcu instytucye produkcyjne. W twierdzeniu tém jest pewna racya gdyż najprzód należy oszczędzać — daléj oszczędziwszy coś, na mocy tych oszczędności zyskać kredyt, czyli zaliczki do dalszego rozwoju — a gdy już zdobędą się oszczędności i kredyt przystąpić do towarzystwa produkcyjnego, które są najtrudniejszemi do prowadzenia ze wszystkich instytucyi spółdzielczych. My w sprawozdaniach trzymać się będziemy tego porządku — chociaż on bynajmniéj w praktyce w królestwie nie zyskał potwierdzenia — dla powodów jakie przy sposobności wyłuszczymy.

Królestwo ma trzy stowarzyszenia spożywcze: w Warszawie pod nazwą „Merkury", w Płocku pod nazwą „Zgoda" i w Radomiu z firmą „Oszczędność". Byłoby jednak więcéj takich stowarzyszeń, gdyby rząd nie odmawiał pozwoleń. O ile wiemy, nieuzyskały koncesyi: Lublin, Kielce, Kalisz, Siedlce i Łączyca. Rozumie się, że gdy te miasta nie mogły dostać pozwolenia, inne miejscowości nie próbowały nawet kołatać o takowe.

Zanim przejdziemy do uwag nad temi trzema stowarzyszeniami, damy najprzód kilka o nich danych statystycznych.

Stowarzyszenie Warszawskie „Merkury".

	1869	1870		1871		1872		1873		1874		1875		1876
	półrocze													
	I.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.
Liczba członków . . .	1212	1244	1369	1507	1607	1398	1431	1433	1514	1431	1485	1472	1468	1446
Ilość sklepów	4	3	6	6	6	6	7	7	7	6	6	6	6	6
Kapitał obrotowy . . rs.	10592	11256	11739	11814	11979	11791	11596	11560	11143	11181	11348	11342	11292	11107
Kapitał zapasowy . . „	1258	1339	2014	2305	2867	2953	3104	3223	3356	3511	3671	3815	3870	3987
Wkłady (depozyta) . . „	92	1105	730	440	412	419	791	710	727	643	591	807	540	594
Sprzedaż:														
we własnych sklepach „	42768	48474	64014	84389	72937	81946	69442	75734	78527	84487	83342	84423	84423	86980
sposobem rabatowym . „	17959	23551	29341	41355	30440	33332	27228	26705	21477	21707	16066	11919	13233	15724
w bazarze. . . . . „	—	—	1078	4430	4680	3867	3879	3651	3516	3723	2679	2670	2379	1875
Sprzedaż ogólna . . „	60727	72025	95570	130170	108059	119136	100550	106091	103433	109958	103233	104842	100036	104580
Zysk brutto na towarach własnych . . „	3359	4170	5368	5506	6088	6037	4501	5111	6363	6457	6928	6079	5985	8653
Zysk czysty . . . . „	2445	3213	3611	3772	3870	3653	1515	2011	2613	2424	2330	1588	516	3081
Suma na dywidendę przeznaczona . . . „	2332	2380	2594	2100	2680	2561	1035	1296	1642	1597	1518	1111	312	1346
Wysokość dywidendy . %	4%	4%	$3\frac{1}{2}$%	2%	3%	3%	$1\frac{1}{2}$%	$1\frac{3}{4}$%	$2\frac{1}{4}$%	$2\frac{1}{4}$%	$2\frac{1}{4}$%	$1\frac{3}{4}$%	$\frac{1}{2}$%	2%

*) p. Nr. 16. i 17. „Związku" z r. b.

Stowarzyszenie Płockie „Zgoda“.

	1869	1870		1871		1872		1873		1874		1875		1876
	półrocze													
	I.	I	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.
Liczba członków	—	—	224	204	203	206	230	235	249	217	222	196	173	163
Ilość sklepów	—	—	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2
Kapitał obrotowy . . rs.	—	—	1880	1882	1654	1687	1535	1530	1570	1515	1406	1317	1157	—
Kapitał zapasowy . . „	—	—	265	466	700	958	1147	1217	1238	1245	1261	473	489	591
Wkłady . . . . . „	—	—	130	80	290	706	2222	2847	3190	1218	1774	2249	4007	—
Sprzedaż ogólna. . . „	—	—	19752	21871	20115	23700	25104	26767	22704	17371	15243	16454	13088	13574
Zysk brutto . . . . „	—	—	2094	3719	2087	2174	2412	2576	1972	2075	643	2081	2245	1902
Zysk czysty . . . . „	—	—	708	646	779	650	794	823	202	291	n. b.	264	322	—
Suma na dywidendę przeznaczona . . . „	—	—	475	380	548	420	480	376	nie było	153	n. b.	n. b.	90	—

Stowarzyszenie Radomskie „Oszczędność“.

	1870	1871	1872	1873	1874	1875
Liczba członków	187	172	166	153	150	149
Ilość sklepów	—	1	1	1	1	1
Kapitał obrotowy . . . . rs.	878	827	795	723	705	700
Kapitał zapasowy . . . . „	215	239	256	427	505	508
Sprzedaż:						
w sklepie własnym . . . . . . „	10208	11078	14182	13398	13744	12017
sposobem rabatowym . . . . . „	5720	3546	2561	2395	2141	1724
ogólna sprzedaż . . . . „	15928	14624	16754	15794	15885	13745
zysk czysty . . . . „	289	347	586	282	177	112
Suma na dywidendę przeznaczona . . . „	273	317	336	157	142	76
stopa dywidendy . . . . „	2%	3%	3%	1½%	1½%	1%

W sklepach spożywczych sprzedają: cukier, mąki i kasze, herbatę, pieczywo, kawę, masło, sér, ryż, świéce stearynowe, śledzie, jaja, wina i wódki, wyroby tabaczne, powidła, śliwki, krochmal, ocet i t. p. Sposobem zaś rabatowym stowarzyszeni nabywać mogą: węgli i drzewo, wyroby tabaczne, naftę i oléj, książki i nuty, pieczywo, lékarstwa, wędliny, mięso, — oraz prenumerować pisma. Warszawskie stowarzyszenie nadto ma sklep zwany Bazarem, a w nim odbywa się komisowa sprzedaż mebli, garderoby męskiej, obrazów, porcelany, lamp, książek, dywanów, zégarów i t. p.

Zastanowiwszy się nad cyframi wykazu statystycznego — dojdziemy do wniosku, że wszystkie trzy stowarzyszenia, nie tylko że nie mogą poszczycić się rozwojem — ale nawet w prost zmniejszenie swéj działalności zaznaczają. „Merkury“ z 1607 członków zeszedł na 1.446 — „Zgoda“ z 249 na 163 — z 187 na 149 najmniéj utracił „Merkury Warszawski“. Daléj „Merkury“ z siedmiu sklepów, spadł na sześć, a „Zgoda“ z trzech na dwa.

Kapitał obrotowy:

Merkury	z rs.	11.979	na rs.	11.107
Zgoda	z „	1.882	„ „	1.157
Oszczędność	z „	878	„ „	700

Sprzedaż ogólna:

Merkury	z rs.	130.176	na rs.	104.580
Zgoda	z „	26.766	„ „	13.574
Oszczędność	z „	16.754	„ „	13.745

Z wypłaconéj dywidendy:

Merkury	z rs.	2.680	„ „	1.346
Zgoda	z „	548	„ „	90
Oszczędność	z „	336	„ „	76

Ze wszystkich tych stowarzyszeń, najlepiéj trzyma się Warszawski „Merkury“. Najmniéj stosunkowo, stracił członków, sklepów, kapitału obrotowego i czystych zysków w wypłacanéj dywidendzie, a nawet ogólna

sprzedaż, lubo znacznie zmniejszona, nie jest tak dotkliwa, gdyż przeważnie zmniejszenie to stało się na rabatach — a sprzedaż we własnych sklepach stowarzyszenia, w ostatniém półroczu doszła do najwyższéj cyfry z całego czasu istnienia „Merkurego“.

(Dok. nast.)

Instrukcya,

według któréj rachunkowość w Towarzystwie spożywczém we Lwowie

stow. zar. z ogr. poręką

się prowadzi *)

§. 1.

Rachunkowość prowadzoną być ma sposobem podwójnym.

§. 2.

Otworzenie nowego rachunku lub zaprowadzenie nowéj książki, jako téż zmiana lub zniesienie istniejących już postanowień następuje na wniosek Dyrekcyi za zezwoleniem komisyi rewizyjnéj.

§. 3.

Zaprowadza się następujące książki i zaleca się następujące ich prowadzenie:

1.) Dziennik kasowy (strazza), prowadzony przez kasjera lub przydzielonego mu urzędnika, zawiérać ma wszystkie pozycye wpływów i wydatków w gotowiźnie; oraz w oddzielnéj rubryce rachunek marek.

2.) Prima nota, prowadzona również przez kasjera lub przydzielonego mu urzędnika, zawiérać ma ze wszystkimi szczegółami pozycye nie kasowe wszystkich rachunków stowarzyszenia za wskazaniem odpowiednich tytułów księgi głównéj.

3.) Księga kasowa, prowadzona przez kasyera lub przydzielonego mu urzędnika, w sposób używany w buchhalteryi podwójnéj.

4.) Księgę udziałów prowadzi kontrolor lub przydzielony mu urzędnik w ten sposób, że każdy członek ma osobne konto, na którém obdłuża się go kwotą deklarowaną, kredytuje zaś rzeczywiście uiszczoną.

Uw. a.) W myśl postanowień ust. z d. 9. kw. 1873. prowadzi się pomocniczą księgę członków według wskazówek téjże ustawy.

Um. b.) W celu urzeczywistnienia postanowień §. 64. statutu prowadzi się osobną księgę, w któréj każdy członek ma swoje konto, a w które zapisuje się, za jaką cenę i kiedy zakupuje w Tow. towary według załączonego*) wzoru.

5.) Księgę towarów prowadzi Dyrektor lub przydzielony urzędnik, w którą zapisuje w chronologicznym porządku po stronie „winien“ towary po cenach kosztu, po stronie „ma“ po cenach sprzedaży, w któréj to wartości przenoszą się sumy do rachunku sklepu. Oprócz tego prowadzą się na niektóre towary oddzielne rachunki na wniosek Dyrekcyi za przyzwoleniem komisyi rewizyjnéj. Na razie prowadzić się będzie oddzielny rachunek na mięso, pieczywo, naftę, drzewo i węgiel.

Uw. a.) Jako podręcznik do téj księgi prowadzić będzie Dyrektor w porozumieniu z komisją zakupna księgę kalkulu, z któréj wyprowadzać się będzie ceny sprzedaży poszczególnych towarów.

Uw. b.) Jako drugi podręcznik prowadzić będzie Dyrektor w porozumieniu z komisją rewizyjną rachunek „manka“, którego solda przy obrachunku zapisywać się będą na „winien“ w książkę towarową, na „ma“ w książkę magazynu.

6.) Księga magazynu, prowadzona przez Dyrektora lub przydzielonego mu urzędnika w ten sposób, że sklep zadłuża się na wartość otrzymanych towarów po cenie sprzedaży, kredytuje zaś wpływami za te towary. Również kredytuje się sklep mankami stwierdzonymi przez kontrolora i jednego członka komisyi rewizyjnéj na wniosek Dyrektora i w ten sposób stwierdzonymi kwotami za zepsute towary.

7.) Księga kosztów założenia i utrzymania, prowadzona przez Dyrektora lub przydzielonego mu urzędnika zawiéra następujące konta:

a.) koszta przedwstępne; t. j. wszystkie przed otwarciem sklepu spowodowane;

b.) koszta inwentarza; t. j. wszelkich ruchomości zakupionych;

c.) koszta urządzenia; gdzie mieszczą się koszta za malowanie, wybijanie dzwi, roboty murarskie ect.

d.) koszta handlowe; gdzie umieszcza się wydatki na papiér do obwijania towarów, na torby, na dostawę towarów, szpagat i t. d.

e.) koszta admistracyi z subkontami: *a.)* płace, *b.)* lokal, *c.)* druki, *d.)* różne, *e.)* podatki,

Uw. a.) Z kontów tych przenosi się do księgi głównéj w takie same konta sumy miesięczne.

Uw. b.) ad *a. b. i c.;* przenosi się na rachunek

---

*) W nrze 33. obiecaliśmy instrukcyą tę ogłosić — czynimy temu obecnie zadość dodając, że uchwaloną została przez Radę Nadzorczą Tow. spożywczego we Lwowie na posiedzeniu dnia 29. sierpnia b. r. W następnym nrze podamy instrukcyą dla komisyi kontrolującéj, w Tow. spożywczém lwowskiem obowiązującą.

*) dostać można w Towarzystwie spożywczém lwowskiém.

strat i zysków procent amortyzacyjny w myśl §. 64. statutu.

ad *d.* i *e.* przenosi się sumy roczne, o ile do roku bilansowego się odnoszą na rachunek strat, o ile zaś do następnego na rachunek zysków.

8.) Księga marek; prowadzi ją kontrolor wraz z jednym z członków kom. rewiz. według załączonego*) wzoru — książkę tę uważa się jako podręcznik.

9.) Księga Główna; prowadzi ją kontrolor i zawiéra następujące konta;

a.) bierne:

1.) konto wpisowego, zapisuje się indywidualnie i chronologicznie;
2.) konto udziałów; zapisują się sumy dzienne;
3.) konto wierzycieli, zapisuje się indywidualnie;
4.) konto rachunków za towary; zapisuje się indywidualnie;
5.) konto marek; obdłuża się rachunek markami w obieg puszczonémi, kredytuje przez sklepowego oddanémi; zapisuje się sumy ogólne dzienne;
6.) konto depozytów; zapisuje się chronologicznie;
7.) konto różnych; zapisuje się chronologicznie.

b.) konta czynne:

1.) konto towarów; jak księga 5ta, zapisują się sumy dzienne;
2.) konto założenia;
3.) „ inwentarza;
4.) „ urządzenia;
5.) „ kosztów handlu;
6.) konto administracyi z subkontami;

Uwaga: od 2) do 6) zapisują się jak w księdze 7. sumy miesięczne.

7.) konta różnych;
8.) „ strat i zysków;

§. 4.

Kontrolor i komisya rewizyjna przestrzegają aby książki te należycie były prowadzone.

§. 5.

Przy rewizyach kasy i magazynu książki te służą, jako wskazówki do odbywać się mających rewizyi, według specyalnéj instrukcyi.

§. 6.

Z ksiąg tych zestawia kontrolor rachunki miesięczne kwartalne i roczne.

§. 7.

Ruchunki miesięczne i kwartalne zestawiają się w formie bilansu brutto, bez sporządzania inwentarzy.

*) Dostać można w lwowskiém Towarzystwie spożywczém.

§. 8.

Rachunek roczny zawiérać ma bilans netto, poparty załącznikami (inwentarzami).

§. 9.

Bilans zamknięcia zawiéra przeniesienie rachunków z jednego roku na drugi.

Rachunki półroczne.

Towarzystwo kasy zaliczkowéj w Szczércu, Stow. zar. z nieogr. por. I. Ruch kasowy. *a)* Przychód: Udziały 1576·24, wkładki na rachunek bieżący 635·76, wierzyciele wekslowi 4000.—, Zwrot pożyczek na skrypta 2475·37, zwrot pożyczek na zastawy 260·—, procenta 759·82, fundusz rezerwowy 370·64, zwrot kosztów admistr. 42·26, razem 10.120·09. *b)* Rozchód. Zwrot wkładek na rachunek bież. 250·07, pożyczki na skrypta dłużne 8836·51, pożyczki na zastawy 410·—, Procenta i dywidenda 294·29, koszta administracyjne 106·34, koszta założenia 218·42, koszta sądowe —·74, gotówka 3·72, razem 10.120·09. Ogólny obrót 20.240·18. II. Wynik z obrotu. *a)* Stan czynny. Pożyczki na skrypta 6361·14, pożyczki na zastawy 150·—, koszta administracyi 64·08, koszta założenia 218·42, koszta sądowe —·74, gotówka 3·72, razem 6798·10. *b)* Stan bierny Udziały 1576·24, wkładki na rach. bieżący 385·69 wierzyciele wekslowi 4000·—, procenta 465·53, fundusz rezerwowy 370·64. razem 6798·10.

Rożności.

Wytrwałość zwycięża! W roku zeszłym w sierpniu proponował Zarząd i Rada nadzorcza likwidacyą spółki pożyczkowéj w Obornikach (w Poznańskim), a gdy Walne Zgromadzenie na likwidacyą nie przystało — wystąpili członkowie Zarządu i Rady z Towarzystwa, w którém z 51 członków pozostało zaledwie 27. Nastąpił więc wybór nowych członków Rady Nadzorczéj. Nowo obrana Rada Nadzorcza przedstawiła zaś zgromadzeniu na członków Zarządu, pp. St. Walicht, T. Stefańskiego i R. Appolta, którzy przez zgromadzenie jednogłośnie zostali przyjęci, i tak dnia 1. września 1875 r. stary Zarząd pokwitował z swego urzędowania, a nowy Zarząd został zapisany w sądzie rogozińskim. „Odtąd więc zaczęliśmy (choć wśród nacisku i prześladowań), pisze korespondent, pracować, ale pracowawać w prawdziwéj zgodzie i jedności, z téj małéj liczby, wzrośliśmy do liczby takiéj, jakiéj dotąd w spółce naszéj niebyło, gdyż z radością powiedzieć możemy, że Spółka nasza do dziś liczy 80 członków, i są widoki, że będziemy z pewnością wkrótce 100 członków i więcéj liczyli.“ Dnia 4. bm. przybył do Obornik po raz piérwszy od założenia Spółki, Patron Spółek zarobkowych, ks. Szamarzewski, celem zrewidowania czynności.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Dr. Alfred Zgórski.** I. Związkowa Drukarnia we Lwowie Hotel Żorża.